

Vlaams
Parlement

ingediend op **552** (2020-2021) – Nr. 1
23 november 2020 (2020-2021)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Katrien Partyka

over het jaarverslag 2019 van Unia

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maaïke De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Jo Brouns, Koen Van den Heuvel;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Meyrem Almaci, An Moerenhout;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1. Toelichting door Els Keytsman	4
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	8
2.1. Tussenkoms van Nadia Sminate.....	8
2.2. Tussenkoms van Sam Van Rooy	9
2.3. Tussenkoms van Katrien Partyka	10
2.4. Tussenkoms van Tom Ongena	11
2.5. Tussenkoms van An Moerenhout.....	13
2.6. Tussenkoms van Hannelore Goeman	13
2.7. Tussenkoms van Kris Van Dijck	14
3. Antwoorden van Unia.....	15
4. Aanvullende vragen en antwoorden	20
Gebruikte afkortingen	23

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering hield op 27 oktober 2020 een gedachtewisseling over het jaarverslag 2019 van Unia.

Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door:

- Els Keytsman, directeur Unia;
- Patrick Charlier, directeur Unia.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Toelichting door Els Keytsman

Els Keytsman zegt dat het jaarverslag bestaat uit verschillende documenten en informatiedragers. Er is elk jaar ook een cijfersverslag waarin de cijfers rond meldingen en dossiers grondig worden weergegeven en geanalyseerd. Dit jaar is er omwille van corona ook een video gemaakt die breed verspreid werd. Hierin komen experts aan bod, maar ook melders of partners met wie wordt samengewerkt. Unia verzorgt verder regionale jaarverslagen omdat die een communicatiemiddel zijn om lokale overheden zo goed mogelijk te informeren over relevante meldingen of dossiers op hun grondgebied of in hun regio.

Aantal meldingen

De spreker stelt dat er sinds 2015 in feite een constante toename is van het aantal meldingen. Ook in 2019 steeg het aantal meldingen opnieuw. In totaal werden bijna 8500 meldingen opgetekend. Het gaat over vermoedelijke feiten van discriminatie en haatmisdrijven. In vergelijking met 2018 is dat een stijging van meer dan 13%. Vergeleken met het gemiddeld aantal meldingen van de afgelopen vijf jaar betreft het een stijging met bijna de helft.

Aantal dossiers

Eenzelfde stijging is er in het aantal dossiers sinds 2015. Bij het binnenkomen van een melding wordt eerst nagekeken of Unia bevoegd is en of de melder ondersteuning verwacht. Als dat zo is, wordt een dossier geopend. Er werden vorig jaar 2343 dossiers geopend, wat bijna 7% meer is dan in 2018 en een stijging van 25% ten aanzien van het gemiddelde van de afgelopen vijf jaar.

Er is een grote stijging te zien binnen het beleidsdomein Werk. Het gaat over 657 dossiers of 28% van de dossiers die Unia behandelt. Een tweede domein dat aanleiding geeft tot het openen van een dossier is dat van de 'Goederen en Diensten'. Deze twee domeinen worden gevolgd door Media (14,8%), Onderwijs (iets meer dan 13%) en diverse activiteiten.

Resultaten van de dossierbehandeling

Bij 44,2% van de geopende dossiers is er sprake van een gegronde melding. In 31,6% van de dossiers zijn er onvoldoende elementen om verder te gaan. In bijna 20% was de analyse dat de melding niet gegrond of gerechtvaardigd was. Er waren ook dossiers waarin Unia niet bevoegd was.

In 383 dossiers die als gegrond werden beschouwd, werd een buitengerechtelijke oplossing gevonden. Bij discriminatiedossiers wordt er altijd naar gestreefd om via dialoog tot een oplossing te komen. Dit kan bijvoorbeeld gaan over de aanpassing van een schoolreglement, een betere aanwervingsprocedure enzovoort.

Unia heeft in 20,9% van de gevallen de melder vooruitgeholpen met een individueel advies. 6,2% van de dossiers kreeg een gerechtelijk gevolg. In 2019 heeft men achttien keer een mandaat gekregen van de raad van bestuur om naar de rechtbank

te stappen. Dertien strafzaken zijn door Unia voor de correctionele rechtbank gebracht. De spreker benadrukt dat de rechtbank het laatste middel is. Dat is ook merkbaar in de cijfers. Unia wint namelijk vier op de vijf rechtszaken waarin de organisatie zich burgerlijke partij heeft gesteld.

Evolutie van de dossiers in Vlaanderen

De stijging van het aantal dossiers doet zich ook in Vlaanderen voor. In 2018 heeft Unia 775 dossiers geopend; in 2019 ging het om 815 dossiers. Met het domein Media erbij ging het in 2019 over 1051 dossiers. Het jaar daarvoor waren het er 966. Het overgrote aantal dossiers heeft dus betrekking op feiten die zich in Vlaanderen afspelen. De meeste van die dossiers hebben betrekking op het domein goederen en diensten, gevolgd door media, arbeid en werkgelegenheid en tot slot onderwijs.

De spreker geeft enkele voorbeelden van dossiers die het voorbije jaar behandeld werden en waaruit blijkt dat de tussenkomst van Unia kan leiden tot een oplossing. In het domein Onderwijs was er een leerling met dwerggroei van wie de ouders Unia contacteerden. Het klaslokaal van de leerling bevond zich op de eerste verdieping en het was voor de leerling enorm vermoeiend om elke dag de trappen te doen. De school wilde echter geen aanpassingen doorvoeren. Unia is in gesprek gegaan met de school en de ouders. Uiteindelijk is de school akkoord gegaan om de leerling toegang te verlenen tot een buitendeur zodat de leerling via een helling naar het lokaal kon gaan.

In het beleidsdomein Werk was er een dossier van een medewerker met MS die aanpassingen vroeg van de werkgever. Omdat deze weigerde is Unia hier in overleg gegaan met de arbeidsgeneesheer en de werkgever. Uiteindelijk werd beslist om rekening te houden met de gevolgen van MS voor de werknemer.

Uitgesplitst naar discriminatiecriterium zijn veel Vlaamse dossiers bij Unia gebaseerd op zogenaamde raciale criteria (543 dossiers of 45,5%), gevolgd door handicap en geloof of levensbeschouwing.

Training en sensibilisering

Unia organiseert trainingen, vormingen en sensibiliseringsactiviteiten. In 2019 hebben verschillende medewerkers 2350 uren training en sensibilisering gegeven, waarmee net geen 15.000 deelnemers werden bereikt. Unia maakt gebruik van eDiv, een onlineopleiding. Elk jaar worden er 5000 nieuwe gebruikers geregistreerd in eDiv. Er worden modules gegeven over wetgeving, diversiteitsbeleid en handicap. eDiv is vorig jaar na een uitgebreide bevraging bij de gebruikers in een nieuw kleedje gestoken. De inhoud is verrijkt, de bibliotheek werd opgefrist en de tool is een pak gebruiksvriendelijker geworden.

De module Wetgeving is vandaag digitaal toegankelijk voor personen met een handicap en werd vertaald naar zowel de Vlaamse als de Frans-Belgische gebarentaal. Voor de toekomst worden er nog nieuwigheden voorzien. In het eerste kwartaal van 2021 wil Unia graag een platform lanceren om bedrijven en organisaties te ondersteunen bij het uitrollen van een diversiteitsbeleid in het kader van het hr-beleid. Leermodule worden verder ontwikkeld en er zal nog meer worden ingezet op de uitwisseling van goeie praktijken. De finaliteit is om de autonomie en de handelingsbekwaamheid van de bedrijven te vergroten.

Wat wordt er vastgesteld tijdens de vele contacten op het terrein? Er is een groeiend aantal vragen bij Onderwijs om diversiteit te kunnen managen en om de handelingsbekwaamheid te verscherpen. Er is ook een groeiende vraag naar trainingen

en projecten rond hr in relatie tot diversiteit en inclusie. Hier wordt dan ook een aanbod voor uitgewerkt.

Focus op inclusief onderwijs

Els Keytsman verwijst naar de website van Unia waarop informatie, studies en bevestigingen over inclusief onderwijs wordt verzameld. Unia komt op voor een inclusieve schoolomgeving waar alle leerlingen op gelijke voet kunnen meedoen aan de lessen in de school van hun keuze. Dit past in de opdracht van Unia om het VN-verdrag van de rechten van personen/leerlingen met een handicap in ons land te beschermen. Unia heeft een leidraad gepubliceerd die handvaten aanreikt aan de CLB's, de scholen en de ouders om een overleg rond redelijke aanpassingen voor leerlingen kwaliteitsvol te laten verlopen. Om tot die leidraad te komen, baseerde Unia zich op de vele ontvangen onderwijsmeldingen maar ook op voorgaande besprekingen van cases met medewerkers van het CLB van de pedagogische begeleidingsdienst. Maar er is ook gesproken met ouders van kinderen met specifieke onderwijsbehoeften en experts.

Er werd een rapport gepubliceerd met als titel: 'Naar een inclusief onderwijssysteem in België: inspiratie en voorbeelden' (2019). In dat rapport staan de uitdagingen maar ook de succesfactoren om te evolueren naar dat inclusief onderwijssysteem in België. Het bevat bevindingen en aanbevelingen van Unia en er wordt ingezoomd op het belang van een coherente langetermijnvisie. Het rapport focust op de nood aan opleiding van het personeel binnen Onderwijs. Er werd gekeken naar wat daarvoor nodig is en op welke manier men de juiste begrotingsmiddelen kan toewijzen. Er is ook gefocust op de organisatie van de overgang naar dat inclusief onderwijs.

Unia heeft hiervoor samengewerkt met de zogenaamde inspiratiegroep waarin deskundigen uit het onderwijs, het beleid, academici, organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen en personen met een handicap zelf, werden samengebracht.

Werk in Vlaanderen

Monitoring is een essentieel onderdeel van elk preventiebeleid, zeker als er sprake is van ongelijkheid en discriminatie. In 2019 werd de vierde editie van de socio-economische monitoring uitgebracht. Het betreft een publicatie van Unia in samenwerking met de FOD Werk. Deze editie is een nog verfijnder instrument dat de Belgische arbeidsmarkt inzake migratieachtergrond, gender en diversiteit in kaart brengt. Het gaat niet over steekproeven of praktijktesten maar het betreft een foto van de arbeidsmarkt, gebaseerd op gegevens die beschikbaar zijn in de vele databanken.

Heel interessant aan deze editie is dat ze focust op een aantal steden en rijk is aan resultaten. De negentien Brusselse gemeenten werden onder de loep genomen, maar ook zestien andere steden maken deel uit van die grondige analyse. Het gaat onder meer over Antwerpen, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Leuven, Mechelen en Vilvoorde, naast een aantal Waalse gemeenten. Er is gekozen voor een mix van de grootste steden: Antwerpen, Gent, Charleroi en Luik. Verder werden er steden opgenomen omwille van een specifieke migratiegeschiedenis.

Interessant is de focus om structurele trajecten op te zetten en trainingen te geven aan bedrijven, onder meer bij Volvo Trucks Belgium. In 2017 werd hier gestart met gesprekken en gepeild naar de noden. In 2018 volgden trainingen en opvolgingssessies. In het najaar van 2019 werd er dan afgetoetst in welke mate de trainingen tot resultaten hadden geleid.

Els Keytsman vermeldt verder dat Unia, samen met de VVSG en Diverscity, opleidingen heeft gegeven over de antidiscriminatiewetgeving en over het omgaan met discriminerende vragen aan een honderdtal medewerkers uit de dienstenchequesector.

Tot slot werd op 18 december 2019 voor de eerste keer een samenwerkingsakkoord met alle werkgeversorganisaties afgesloten. Er was al een samenwerkingsakkoord met de vakbonden, maar de wens was toch om ook aan de slag te gaan met de werkgeversorganisaties. Het akkoord regelt hoe Unia en de werkgeversorganisaties samenwerken. Helaas heeft COVID-19 dit gedwarsboemd, maar Unia blijft bekijken hoe men op een structurele manier met de werkgeversorganisaties kan samenwerken.

Lokale/regionale werking

Unia is ook erg actief op lokaal en regionaal niveau. Unia wil namelijk dichtbij de burger staan, maar ook dicht bij het lokale beleid en lokale netwerken. Er werd een grondige bevraging over de verwachtingen gehouden. Daaruit bleek dat de lokale besturen graag structureel met Unia willen samenwerken en vooral beleids-ondersteuning vragen.

Unia heeft voor de gemeenten een aanbod op maat uitgewerkt. Bij heel wat gemeenten is dit gebaseerd op ECCAR-overeenkomsten. Er zijn heel wat Vlaamse steden die lid zijn van het ECCAR-netwerk. Dit canvas wordt gebruikt in onder meer Kortrijk, Brugge, Gent, Genk, Mechelen en Leuven. In die steden wordt ook ondersteuning aangeboden voor een ECCAR-plan of antidiscriminatieplan. Ook voor andere steden is er een specifiek aanbod op maat uitgewerkt op basis van het lokale bestuursakkoord.

Els Keytsman vermeldt het actieplan over antidiscriminatie op de private huurmarkt van de Vlaamse Regering. Dit actieplan zet heel sterk in op het belang van laagdrempelige meldingsmogelijkheden. Bedoeling is dat discriminaties op de huurmarkt vanaf 1 januari 2021 zouden kunnen worden gemeld. Wonen Vlaanderen heeft voor de uitrol van die meldplicht verschillende overlegtafels en infosessies georganiseerd. Unia was hier telkens uitgenodigd en heeft er kernvragen rond discriminatie besproken en beantwoord.

Ook voor de lokale besturen werd een richtlijn uitgewerkt over hoe men melding van discriminatie kan maken. Unia werkt regelmatig samen met de VVSG en organiseert bij hen jaarlijks een antidiscriminatieopleiding in alle Vlaamse provincies. In die opleiding leren medewerkers van gemeenten discriminatie herkennen, hoe ze hierop kunnen reageren en welke technieken ze kunnen toepassen.

Unia werkt goed samen met de lokale politie van Antwerpen. In 2019 heeft Unia er 105 personen opgeleid. Deze opleidingen worden georganiseerd door de dienst Diversiteit van de politie Antwerpen en duren telkens een volledige week. Deze worden diversiteitsweken/vormingsweken genoemd en tijdens deze weken is er plaats voor debat en interactie. Unia is telkens aanwezig om de antidiscriminatie-wetgeving en diversiteitsbegrippen toe te lichten.

Netwerken en partnerschappen

Unia werkt zelden alleen maar zet altijd in op netwerken en partnerschappen. Er werd onder meer samengewerkt met het College voor de Rechten van de Mens rond inclusief onderwijs.

COVID-19 en mensenrechten

COVID-19 heeft een grote impact gehad. Overheden moesten snel reageren en drastische beslissingen nemen omwille van de volksgezondheid. Unia waakte erover dat bij de maatregelen ook de mensenrechten van de meest kwetsbare groepen zouden gerespecteerd worden. Dit is in dit parlement ook al aan bod gekomen. Het gaat dan om de zeer kwetsbare groep van ouderen en personen met een handicap die het bijzonder moeilijk hadden en hebben gedurende de lockdown.

Unia maakt nog steeds deel uit van de Taskforce Kwetsbare Gezinnen op Vlaams niveau. Die heeft een federale tegenhanger waar Unia eveneens bij betrokken is. In die taskforces komen systematisch bezorgdheden vanuit het middenveld aan bod en wordt alle informatie uit de meldingen vertaald naar het beleid. Zo werd er in april een onlinebevraging georganiseerd bij personen met een handicap en hun naasten. Die handelde over de impact van de coronamaatregelen op hun leven. De resultaten van die bevraging zijn te vinden op de website. Er bleek dat veel personen met een handicap zich door het beleid in de steek gelaten voelden. Onder meer het gebrek aan een ontvankelijke gezondheidszorg bleek moeilijk te liggen. Veel therapieën werden opgeschort. Voor personen met een handicap bleek dit uiteraard een groot probleem te zijn.

Ouders en familieleden gaven aan dat ze hun kind met een handicap plotseling in de instelling moesten achterlaten zonder te weten wanneer ze het zouden terugzien. Of omgekeerd moesten ze het kind fulltime thuis opvangen zonder dat er bijkomende ondersteuning voorzien was. De impact op het welzijn van personen met een handicap mag in deze niet worden onderschat. Unia is nog steeds vragende partij om deze resultaten toe te lichten in het Vlaams Parlement.

Unia heeft aanbevelingen opgesteld voor steden en gemeenten met het oog op een inclusief COVID-19-beleid op lokaal niveau. Steden en gemeenten spelen een heel belangrijke rol in de bescherming van hun bewoners. Unia was ook in contact met de onderwijsactoren. Ook daaruit bleek dat veel kwetsbare leerlingen en hun familie te lijden hebben gehad onder de coronamaatregelen.

Unia is nu bezig met het afwerken van een algemeen rapport: 'COVID-19: een test voor de mensenrechten'. Dit zal waarschijnlijk in november gepubliceerd worden. Ook dit rapport wil Unia graag toelichten in bijvoorbeeld de Vlaamse coronacommissie.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkoms van Nadia Sminate

Nadia Sminate vindt de verslaggeving van Unia niet altijd even objectief. Zo wordt bijvoorbeeld het huidige politieke discours als racistisch, homofoob en islamofob bestempeld. Unia meent dat het politieke discours en het gebruik van sociale media door mandatarissen steeds vaker vragen oproept. De spreker vindt dit een eenzijdige weergave van de feiten. Unia probeert met cijfers en grafieken aan te tonen dat de discriminatie toeneemt, maar als men de cijfers beter bekijkt gaat het vooral over meldingen waarbij een vermoeden van discriminatie bestaat. Door cijfers op die manier als bewezen discriminatie in te kleuren, krijgt men een vertekend beeld. Nog niet eens de helft van de gevallen wordt als gegrond beschouwd. Het feit dat de burger snel reageert, is positief, maar daaruit concluderen dat de effectief vastgestelde discriminatie stijgt, is kort door de bocht.

De spreker heeft de indruk dat Unia vaak mooie theorieën hanteert, maar ook vaak ver verwijderd is van de realiteit in deze wereld. Zij verwijst naar het hoofdstuk over de verkiezingen voor mensen met een handicap waarin Unia aanbeveelt om

zorgverleners vrije uren te geven zodat ze workshops over stemrecht kunnen organiseren. Dit is natuurlijk een mooi project, maar binnen het zorgverleningslandschap zijn er vandaag de dag andere noden. Men moet blijven gaan voor 'meer handen aan het bed' en minder van dit soort goed bedoelde voorstellen die veel administratieve belasting met zich meebrengen.

Sommige dossiers, zoals dat over de verharding van het verkiezingsdebat, worden door Unia erg subjectief beoordeeld. Uit dit onderdeel besluit de spreker dat Unia in feite bedoelt: rechts is slecht en links is goed. Alles wat uit rechtse hoek komt, wordt streng veroordeeld. Maar bijvoorbeeld een filmpje van Humo waarin Vlaams-nationalisten overhoop worden geschoten, wordt als humor bestempeld en moet maar gerelativeerd worden.

Even weinig nuance legt Unia aan de dag in het racismedebat waar er sprake zou zijn van structureel racisme. De spreker verzet zich tegen de gedachte dat de Vlaamse structureel racisme in zich draagt. Daarmee wil ze niet beweren dat er geen racisme bestaat. Maar door te zeggen dat er structureel racisme in onze samenleving bestaat, gaat men het collectieve schuldgevoel voeden en dit mag men absoluut niet doen.

Na het lezen van de subjectieve beoordelingen in het verslag kan Nadia Sminate niet ontkennen dat zij het niet erg vindt dat de Vlaamse Regering gekozen heeft voor een uitstap uit deze instelling. Voor haar wordt het hoog tijd dat er een Vlaamse structuur wordt opgericht. Het argument dat mensen dan niet meer zullen weten wie voor wat bevoegd is, overtuigt haar niet. Uit de cijfers van Unia zelf blijkt dat de mensen ook vandaag de structuur niet kennen. In een op de drie gevallen die vandaag bij Unia wordt aangemeld, is Unia niet bevoegd. Een ander argument dat aangehaald werd tegen de uitstap, heeft betrekking op de A-status. Maar men kan in de praktijk vaststellen dat regio's zoals Schotland en Noord-Ierland naast Groot-Brittannië ook die afzonderlijke status hebben verworven.

Het wordt volgens de spreker dan ook hoog tijd om na te denken en te beslissen over hoe die Vlaamse instelling vorm moet krijgen. Er is daarvoor nog twee jaar de tijd, ruim voldoende om tot een efficiënte structuur zonder bijkomende kosten te komen.

2.2. Tussenkoms van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy kan zich in grote lijnen aansluiten bij de tussenkoms van Nadia Sminate. Hij zegt ook een zekere fierheid te voelen nu hij zelf in het jaarverslag van Unia figureert. Unia citeert namelijk bepaalde tweets van de spreker en omschrijft die als een haatboodschap. Het betrof een tweet als reactie op de zogenaamde 'jongeren', voornamelijk Marokkanen die zwembaden en stranden terroriseren en er gezinnen en meisjes lastigvallen. Die context staat uiteraard niet in het jaarverslag van Unia en dat wordt dan door Unia beschouwd als een haatboodschap en als harde en racistische taal.

Dit is één casus die over het lid zelf gaat en die volgens hem symbool staat voor heel het waanzinnige verslag van Unia waarin alles op een hoop wordt gegooid, waarbij dader en slachtoffer van kant worden gewisseld, waarbij er een ziekelijke obsessie voor racisme en vermeend racisme aan de dag wordt gelegd. Zo bekeken is alles racisme: kritiek is racisme, grappen zijn racisme. Het carnaval in Aalst wordt door Unia volledig gesloopt. De burgemeester van Aalst, Christoph D'Haese wordt afgeschilderd als iemand die zijn verantwoordelijkheid niet heeft genomen terwijl hij wel degelijk zijn verantwoordelijkheid heeft genomen door de vrijheid om te spotten te verdedigen; de vrijheid om te spotten waar recent een leraar in Frankrijk voor werd onthoofd. Die vrijheid heeft Christoph D'Haese in Aalst beter dan wie ook verdedigd. En die wordt dan in dit jaarverslag door het slijk gehaald,

nota bene een tweetal weken nadat een leraar is onthoofd door een Tsjetsjeense moslimterrorist vanwege spotten met religie.

Sam Van Rooy vindt dit te walgelijk voor woorden. Het jaarverslag hangt aan elkaar van uitingen van totalitair en tiranniek denken, van mensen de vrijheid ontnemen om grappen te maken of kritiek te geven. Men wil de mensen ook de vrijheid ontnemen om te verhuren aan wie zij dat willen en om de redenen die zij willen. Unia werpt zich hierbij op als een gedachtenpolitie.

De spreker verwijst ook naar de passage in het jaarverslag over de tweet met het opschrift: 'Islam is kanker'. Dit wordt dan door Unia als racisme bestempeld. Nochtans handelt de tweet over een totalitaire ideologie die al veertien eeuwen dood en verderf zaait, die hatelijk en intolerant is voor vrouwen, andersdenkenden, joden enzovoort. Op die manier worden islamcritici en ex-moslims als Waleed Al Hussein weggezet als racisten. Die zeggen hetzelfde, namelijk dat de islam een verderfelijke, zieke ideologie is. Het zijn ex-moslims, afvalligen, activisten, intellectuele moslims uit het Midden-Oosten die dit bevestigen.

In het jaarverslag wordt dan weer met geen woord gerept over de kwaadaardigheden van de islam, over de vele moslimfundamentalisten in ons land, over de sympathie van veel Vlaamse moslims voor IS of over de tienduizenden moslims die verwerpelijke opvattingen hebben over vrouwen, joden enzovoort. Maar dan gaat het plots wel over de getuigen van Jehova die als een probleem worden afgeschilderd. Dit getuigt volgens de spreker van een onmogelijk te vatten wereldvreemdheid.

Als er zich dan toch actoren verzetten tegen de opdringerige islamitische symboliek die haaks staat op alles waar onze samenleving voor staat, zoals bijvoorbeeld de vrouwonvriendelijke hoofddoek waar het GO! zich in het onderwijs tegen verzet, dan is daar Unia om die verschrikkelijke hoofddoek te verdedigen en te strijden tegen het GO!. Het is in naam van de tolerantie dat Unia intolerant is voor mensen die strijden voor vrijheid, die strijden tegen de islamisering van de samenleving.

Over zijn tweet zegt de spreker nog dat Marokkaanse jongeren niet zozeer Marokkaanse meisjes of gezinnen hatelijk en intolerant bejegenen, maar wel blanke, Westerse gezinnen. En dat is dan antiblank racisme, maar in heel het jaarverslag wordt daarover met geen woord gerept. Racisme wordt steeds eenzijdig bekeken terwijl het virulente racisme in onze samenleving uitgaat van bepaalde groepen met een migratieachtergrond naar blanke westerlingen, naar blanke, westers geklede vrouwen, naar joden enzovoort.

Sam Van Rooy zegt tot slot blij te zijn dat Vlaanderen geen geld meer zal geven aan Unia, al heeft Unia wellicht gelijk dat het nieuwe Vlaamse centrum wellicht meer zal kosten aan de belastingbetaler. Daar zal hij zich tegen verzetten. Het mag niet de bedoeling zijn om Unia te vervangen door een eigen Vlaamse Unia 2.0 dat dan ook nog meer kost aan de belastingbetaler.

2.3. Tussenkoms van Katrien Partyka

Katrien Partyka merkt op dat iedereen zijn eigen interpretatie aan het jaarverslag geeft. Zij ziet er in de eerste plaats een strijd tegen racisme en discriminatie in. Er moet wat dat betreft absoluut een versnelling hoger worden geschakeld. De vraag is echter hoe dit gerealiseerd moet worden.

Met betrekking tot de voorgenomen uitstap uit Unia is de spreker bezorgd over het afbouwen van de interfederale werking en de extra drempels die op die manier kunnen worden opgeworpen. Ook verwijst zij naar de bemerking van Unia dat de uitstap de nodige waarborgen zal moeten bevatten om onafhankelijk te werken,

om een daadwerkelijke samenwerking tussen de instellingen te realiseren en om een laagdrempelige toegankelijkheid van melders en slachtoffers te verzekeren. Ongetwijfeld zal hier nog op een ander tijdstip over gedebatteerd worden. Maar de spreker wil toch al meegeven dat de CD&V-fractie vindt dat het een instelling moet worden die duidelijk de boodschap geeft dat klachten van burgers ernstig worden genomen en dat er gevolg aan wordt gegeven. In welke deelstatelijke of federale context of instelling dit gebeurt, is eerder van ondergeschikt belang.

Het moet voor de mensen duidelijk zijn waar zij met hun klachten terecht kunnen, dat discriminatie krachtig bestreden wordt en dat de instelling voldoende slagkracht zal hebben. Maar ook de expertise die de voorbije jaren bij Unia werd opgebouwd, mag niet verloren gaan en moet worden meegenomen bij de uitbouw van een Vlaams gelijkekansencentrum. Het is trouwens van belang dat Vlaanderen op dat vlak voldoet aan zijn internationaalrechtelijke, Europese en decretale verplichtingen en dat men dit ook op het terrein hard kan maken. In die zin kan een eigen Vlaamse instelling een voordeel of zelfs een versnelling in het beleid betekenen.

Het jaarverslag besteedt terecht heel wat aandacht aan de verkiezingen van 2019. Het feit dat veel kiezers ervaren dat verkiezingen niet voor hen bestemd zijn omwille van een letterlijke of figuurlijke drempel, is onaanvaardbaar in een democratie. Uit het onderzoek dat Unia voerde, komt tot uiting dat er problemen zijn over de toegankelijkheid van de verkiezingen, in letterlijke en figuurlijke zin. Op welke manier ziet Unia dit? Welke initiatieven plant Unia hierrond? Het is niet duidelijk welke bevoegde overheden daar verdere stappen in moeten nemen.

Op welke manier kan er volgens Unia best opgetreden worden tegen haatspraak op sociale media? Hoe kan iets worden gedaan aan die dagelijkse stroom haatberichten? Zijn er drempels of obstakels die alternatieve maatregelen onmogelijk maken?

In het jaarverslag verwijst Unia naar een evaluatie van het Gelijkekansendecreet. Op welke manier is die evaluatie gevoerd? Welke concrete aanbevelingen zijn eruit voortgekomen? Werd deze evaluatie overgemaakt aan de Vlaamse minister van Gelijke Kansen en heeft deze hier al op gereageerd?

Tijdens de commissievergadering van 20 oktober 2020 is minister Bart Somers al ingegaan op de evaluatie van het Gelijkekansendecreet. De minister heeft toen gesteld dat de wettelijke bescherming in Vlaanderen al ruimer geregeld is dan wat Europeesrechtelijk verplicht is. Het grote probleem situeert zich echter op het vlak van handhaving. Het Gelijkekansendecreet heeft aanleiding gegeven tot zeer weinig rechtszaken. Men kan denken aan het optrekken van schadevergoedingen en de invoering van alternatieve sanctioneringsmogelijkheden. De minister heeft aangegeven dat hij de aanpassing van het decreet als een van de prioritaire acties voor 2021 naar voor wil schuiven. Is Unia in kennis gesteld van deze evaluatie? Komen de conclusies tussen beide evaluaties overeen? Hoe kan dat verder afgestemd worden?

De toegankelijkheid laat ondanks alle wetgeving en hulp nog veel te wensen over. Hoe kan men de publieke gebouwen toch toegankelijker maken? Welke dwingende aanpak ziet Unia daar eventueel mogelijk? Zijn er voorbeelden uit het buitenland?

2.4. Tussenkoms van Tom Ongena

Tom Ongena zal in tegenstelling tot sommige collega's geen requisitoir houden. Hij beperkt zich tot enkele vaststellingen en heeft daarbij ook vragen in de hoop wat meer informatie te bekomen.

Op basis van de cijfers moet men zich zorgen maken. Sinds 2010 is er sprake van een verdubbeling van het aantal meldingen. Men stelt ook vast dat het algemene publieke debat aan het verharden is. Dat wordt dan ook vertaald in de stijging van het aantal klachten en meldingen bij Unia. Er zijn nog indicatoren die in die richting wijzen. Op 21 oktober 2020 werden de veiligheidsdiensten gehoord in de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering. Zij waarschuwden dat het aantal online haatberichten ernstig aan het stijgen is. Ook andere onderzoeken wijzen in die richting. Uit een universitair onderzoek is gebleken dat het aantal onlinehaatberichten van racistische en seksistische aard op vijf jaar tijd verdrievoudigd is. Eenzelfde evolutie is er voor wat betreft het uiten van dreigende taal. Als men dus dit jaarverslag samen met de andere indicatoren bekijkt, blijkt er wel degelijk iets aan de hand te zijn. Hier mag men niet blind voor zijn en er moet tegen worden geageerd.

Tom Ongena heeft begrepen dat de strijd tegen cyberhaat deel zal uitmaken van een actieplan. Hoe zal Unia dit aanpakken? Er is immers de vrijheid van meningsuiting. Er zijn veel berichten die zich in een schemerzone bevinden en op zich niet strafbaar zijn: berichten die volgens het principe van vrije meningsuiting mogelijk zijn, maar waarbij iedereen aanvoelt dat deze eigenlijk niet kunnen. Wat kan men hieraan doen? Moeten er campagnes worden opgestart? Moet hiervoor artificiële intelligentie worden ingeschakeld?

De spreker stelt vast dat heel wat klachten worden geseponneerd. Unia heeft hier rond enkele onderzoeken gevoerd. Waarom wordt er zoveel geseponneerd? Er werd ook specifiek onderzoek verricht naar politionele selectiviteit bij de politiezone Brussel-Noord. Hoe gaat Unia om met de conclusies? Hoe gaat men deze in de praktijk toepassen? Circuleert dit rapport ook in de andere politiezones? Als men mensen wil aanmoedigen om klacht in te dienen, kan de lage of hoge seponeringsgraad misschien een factor zijn. Vandaar de vraag om meer zicht te krijgen op de reeds uitgevoerde onderzoeken.

Antisemitisme vormt ook een groeiend fenomeen waar Unia aandacht voor heeft. Op 28 januari 2020 heeft de spreker de minister hierover nog ondervraagd. De minister antwoordde toen dat er binnen het Agentschap Binnenlands Bestuur iemand zou worden aangesteld die specifiek het probleem van antisemitisme zou onderzoeken. Werkt deze persoon samen met Unia? Op welke manier gebeurt deze samenwerking?

Ook seksuele geaardheid is een gegeven dat in de jaarverslagen blijft opduiken. Hoe zit het met de sensibilisering van politiekorpsen? Is er een positief effect merkbaar? Een algemeen probleem bij klachten over discriminatie op basis van seksuele geaardheid is de drempel die veel mensen ondervinden om klacht in te dienen. Is er al zicht op de resultaten van het proefproject RainbowHouse? Kan men daar lessen uit trekken? Kan men er met andere woorden voor zorgen dat de mensen die drempel durven overwinnen, dat ze effectief naar de politie durven te stappen om de discriminatie die ze ondervinden aan te kaarten en te laten onderzoeken?

Wat haatmisdrijven betreft, stelt Unia voor om met alternatieve sancties te werken. Wat is de stand van zaken hieromtrent? Er was al een initiatief met de Kazerne Dossin. Zijn er hier rond nog initiatieven gepland? Dit kan interessant zijn omdat de klassieke strafrechtelijke benadering niet altijd de beste is. Er zijn andere mogelijkheden om mensen te confronteren met het haatmisdrijf dat ze gepleegd hebben.

Tom Ongena stelt dat lokale contactpunten belangrijk zijn om de drempel laag te houden. De samenwerkingsovereenkomsten zijn in januari 2020 afgelopen. Zijn er al nieuwe afgesloten of zijn deze verlengd?

De spreker vraagt nog of Unia ook met Inter samenwerkt, bijvoorbeeld wat de fysieke toegankelijkheid van gebouwen betreft. Maar er is bijvoorbeeld ook de digitale kloof, de digitale ontoegankelijkheid. Zijn er op dat vlak al acties ondernomen?

2.5. Tussenkoms van An Moerenhout

Ook *An Moerenhout* stelt zwart op wit vast dat het aantal meldingen en nieuwe dossiers toeneemt. In 2019 is er een sterke stijging te zien, hetgeen verontrustend is. Racisme en discriminatie maken deel uit van de realiteit en zullen daar blijven deel van uitmaken. Het feit dat dit in de tussenkomsten van N-VA en Vlaams Belang wordt ontkend, vindt de spreker aberrant. Daarom is het des te belangrijker dat Unia de vinger aan de pols houdt.

De Groenfractie vindt het werk van Unia essentieel en noodzakelijk. Daarom betreurt men het enorm dat Vlaanderen uit Unia stapt. Daardoor zal veel expertise overboord worden gegooid, te meer daar het overgrote aandeel van de dossiers en meldingen vanuit Vlaanderen komt en Vlaamse bevoegdheden betreft.

31% van de dossiers wordt niet verder behandeld omdat er onvoldoende elementen zijn om ermee verder te gaan. Is dit aandeel of percentage gelijk doorheen de jaren of zit hier een schommeling in? Is 31% veel? Is het minder dan de voorbije jaren of gaat het over een vergelijkbare trend? Wat zijn de redenen? Zijn deze op te lossen en kan men een stap verder zetten? Om een beter en vollediger zicht op de problematiek te krijgen, is het belangrijk om die 31% naar beneden te krijgen.

Het grootste deel van de klachten gaat over de werkvloer, met raciale redenen als belangrijkste oorzaak. Ook discriminatie op grond van handicap kwam sterk naar voor. Opvallend is dat er bij de meeste dossiers over werk redelijke aanpassingen mogelijk zijn om tegemoet te komen aan de klacht. Deze werden echter in eerste instantie niet overwogen. Wat zijn de voornaamste redenen daarvoor? Hoe komt het dat werkgevers niet kunnen worden aangemoedigd om redelijke aanpassingen te doen zodat de personen in kwestie verder kunnen? Ziet Unia mogelijke pistes om hierop verder te werken, ook vanuit de overheid?

Het feit dat er steeds meer haat op sociale media wordt verspreid, vindt *An Moerenhout* een zorgwekkende trend. Het zet een bepaalde toon voor de rest van de samenleving. Als men constateert dat Unia daarover dagelijks meldingen ontvangt, is het duidelijk dat de Vlaamse Regering een tandje moet bijsteken. Is hierover nog meer onderzoek nodig? Hoe gaat men er als parlement en als samenleving het best mee om? Is er geen actieplan rond onlinehaat nodig? Over welk soort haatberichten gaan de klachten die Unia binnenkrijgt? Zijn er bepaalde domeinen of sectoren die er echt uitspringen?

Tot slot gaat de spreker nog in op het actieplan over antidiscriminatie op de huurmarkt. Dat actieplan wil vooral inzetten op laagdrempelige meldingen zodat er eigenlijk meer meldingen binnenkomen. Het gaat dus vooral over sensibiliseren en informeren. Op welke manier is Unia betrokken bij de uitrol? Zal men structureel samenwerken met de bestaande meldpunten van Unia? Hoe wordt die samenwerking op poten gezet?

2.6. Tussenkoms van Hannelore Goeman

Hannelore Goeman stelt eveneens vast dat het aantal klachten jaar na jaar stijgt. Zij ziet hierin een indicatie dat racisme en discriminatie een reëel en jaarlijks toenemend probleem zijn in de samenleving. Dit bewijst dat het werk van Unia ongehooflijk relevant is.

De spreker heeft kennisgenomen van de bijzonder interessante aanbevelingen en ideeën in het jaarverslag over onder andere inclusie in het onderwijs, discriminatie op de woonmarkt, redelijke aanpassingen op de werkvloer en de toegankelijkheid van openbare dienstverlening in het algemeen. Dat zijn zeker dingen waar men in de verschillende bevoegde commissies verder mee aan de slag kan gaan.

Terecht wordt in het jaarverslag veel aandacht besteed aan de groeiende polarisering in de samenleving. Het is een feit dat groepen door het gebruik van haatdragende taal steeds meer tegen elkaar worden opgezet. Er is sprake van islamofobie, antisemitisme, homofobie, maar ook haatboodschappen tegen individuen, tegen politici, met een racistische, seksistische of nog andere vreselijke insteek. Unia benadrukt in dat kader het belang van het werken aan depolarisering. Is daar een taak voor Unia weggelegd? Welke bijkomende pistes ziet Unia voor zichzelf om depolarisering aan te moedigen en te ondersteunen? Kan Unia daar in het kader van training en sensibilisering bijkomende aandacht aan besteden?

Terecht wil Unia de strijd tegen cyberhaat voeren. Unia merkt op dat het liken op sociale media een vicieuze cirkel van haat op gang kan brengen. Zodra men bepaalde berichten of pagina's begint te liken, zouden de algoritmes ervoor zorgen dat men steeds meer gelijkaardige haatdragende boodschappen te zien krijgt. Heeft Unia er een zicht op hoe die algoritmes werken, wie er daar baat bij heeft, hoe een en ander racisme en polarisering in de samenleving kan voeden? Op een hoger niveau houdt ook de Europese Commissie zich daarmee bezig. Is daar een rol voor Unia weggelegd of beperkt de bijdrage zich tot het meewerken aan de jaarlijkse monitoringoefening van de Europese Commissie?

Naar aanleiding van de incidenten rond het carnaval in Aalst pleit Unia voor meer rechtstreekse dialoog tussen alle betrokkenen, zeker als het gaat over gevoelige dossiers die veel emoties in de samenleving losweken. Men moet elkaars gevoeligheden en kwetsbaarheden beter leren kennen. Maar kan men dat wat concreter maken? Wie moet daar het voortouw in nemen: de lokale besturen? En moet Unia daar als bemiddelaar ook een rol spelen?

Hannelore Goeman verwijst naar het werkdocument van Unia met een evaluatie van het Gelijkekansendecreet en het decreet inzake evenredige arbeidsparticipatie. Hoe is dat document tot stand gekomen? Met wie wordt dat gedeeld? En kan het ter beschikking worden gesteld?

Tot slot meent de spreker dat de voorgenomen uitstap van Vlaanderen uit Unia een ongelooflijke stommitieit is, niet alleen omdat alles alleen maar complexer zal worden maar ook meer geld zal kosten. Zij vindt de meerwaarde van de interfederale samenwerking ongelooflijk belangrijk en is bang dat er veel expertise verloren zal gaan. Wat is de stand van zaken in dat dossier? Zijn er ondertussen al onderhandelingen opgestart over hoe die uitstap concreet zal verlopen en zijn er afspraken gemaakt over samenwerking met het nieuwe Vlaamse mensenrechteninstituut? Is het de bedoeling om naar een eenloketfunctie te streven? Zijn er al afspraken gemaakt over het personeel?

2.7. Tussenkoms van Kris Van Dijck

Kris Van Dijck stelt vast dat het debat vandaag onder andere is gevoerd over de verharding van het politieke discours. Hij heeft hieromtrent een eenvoudige vraag met een wellicht niet zo eenvoudig antwoord. Waar legt Unia eigenlijk de cesuur, het verschil tussen wat men haatboodschappen zou kunnen noemen en anderzijds satire of humor? Dus vanaf wanneer is het humor, vanaf wanneer is het haat?

3. Antwoorden van Unia

Els Keytsman zal de vragen chronologisch beantwoorden. Zij stelt dat er verschillende redenen zijn voor het stijgend aantal meldingen. Een van de redenen is dat Unia bekender is geworden omdat men in reactieve en proactieve communicatie investeert. Van zodra men in de media is geweest, merkt men dat in de binnenkomende meldingen. Wat ook een rol speelt, is dat mensen assertiever zijn geworden en gemakkelijker hun weg naar Unia vinden.

Om de mate van discriminatie, ongelijkheid of haatmisdrijven vast te stellen, laat Unia zelf wetenschappelijk onderzoek uitvoeren, onder meer naar ongelijkheid en discriminatie. Er is ook de barometerserie van Unia, bijvoorbeeld over onderwijs, werk en de huisvestingssector. En daaruit blijkt toch dat er zich in ons land een probleem stelt. Er is ook de socio-economische monitoring die voor de vierde keer wordt uitgebracht en steeds verder wordt verfijnd. Hiervoor put men gegevens uit tal van databanken en past men een meer verfijnde reken- en analysemethode toe. Precies omdat het instrument vollediger en verfijnder wordt, blijkt ook duidelijker dat er ongelijkheid is op het vlak van werk. Men kan steeds minder uitsluiten dat het niet zou gaan om bijvoorbeeld discriminatie gebaseerd op raciale criteria. Het lijkt de spreker interessant dat Unia de socio-economische monitoring en de aanbevelingen in dat verband zou kunnen komen voorstellen in de commissie voor Werk en Economie.

Het klopt dat na analyse blijkt dat minder dan de helft van de meldingen gegrond is. Op veel van de meldingen kan men niet verder ingaan omdat er onvoldoende elementen zijn. Als men wil weten of er daadwerkelijk een probleem is in een sector, een domein of een regio, kan men inderdaad aan wetenschappelijk onderzoek doen. Maar praktijktesten zijn een andere methode om te bekijken of er al dan niet discriminatie in het spel is. Dat is de reden waarom Unia al jarenlang voor praktijktesten pleit. Andere beleidsniveaus in ons land hebben dit al mogelijk gemaakt, bijvoorbeeld het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Op federaal niveau is het ook mogelijk gemaakt in het beleidsdomein Werk. Dankzij de techniek van de praktijktesten kan men aantonen of er al dan niet sprake is van discriminatie. Daarvoor is het instrument van de meldingen bij Unia inderdaad niet goed genoeg. Als men echt goed wil monitoren, heeft men onder meer een academische monitoring nodig, die ook het Vlaamse niveau wil invoeren. Maar ook praktijktesten kunnen daarin een belangrijke rol spelen.

Els Keytsman vindt het belangrijk dat personen met een handicap op alle mogelijke manieren bij het beleid worden betrokken. Dat kan zijn door naar hen te luisteren, door bevestigingen te organiseren zoals Unia doet en door rechtstreeks met hen in gesprek te gaan. Het democratische instrument bij uitstek om iedereen te betrekken, ook mensen met een handicap, is echter het stemrecht. Vandaar het pleidooi van Unia om alle drempels in dat verband weg te werken.

Er is door het beleid al werk verricht om de eerder fysieke drempels weg te werken. Die hebben bijvoorbeeld betrekking op de inrichting van de stembokjes en de stembureaus. Maar Unia heeft onderzocht welke drempels er nog zijn voor personen met een handicap, en zeker de personen met een mentale handicap. Het gaat dan over de vraag hoe men moet stemmen, welke politieke partijen er zijn, wat er in de partijprogramma's staat enzovoort. Men heeft gemerkt dat er op dat vlak veel mis is, dat er veel drempels zijn in de omgeving van die persoon met een handicap en dat er zeker verbeteringen mogelijk zijn. Uit dat onderzoek blijkt dat de steun van de omgeving een belangrijke factor is om al dan niet het stemrecht te kunnen uitoefenen. Men heeft vastgesteld dat er door de professionele omgeving vaak vlug een ziekteattest wordt uitgeschreven waardoor mensen hun stemplicht niet kunnen uitoefenen.

Het uitschrijven van die doktersbriefjes gebeurt heel vaak onder impuls van de bewindvoering. Uiteraard is het belangrijk dat personen met een handicap in bepaalde gevallen worden beschermd wat het beheren van hun budget betreft, maar stemrecht is nog iets anders. Uit vele gesprekken met personen met een handicap, ook personen met een mentale handicap of mensen in een psychisch kwetsbare situatie, blijkt dat zij wel degelijk over veel onderwerpen een mening hebben. Het is belangrijk dat zij die mening bij de verkiezingen kunnen uiten. Bijvoorbeeld in het licht van de aanpak van de coronacrisis moeten kwetsbare doelgroepen zoals ouderen en personen met een handicap in het stembokje kunnen zeggen wat zij van het gevoerde beleid vinden.

Over structureel racisme waren er eerder opmerkingen dan vragen. Els Keytsman verwijst opnieuw naar wetenschappelijk onderzoek en de socio-economische monitoring. Het gaat daarbij niet over individuele gevallen maar er wordt een foto van de arbeidsmarkt gemaakt. Vier zeer grondige studies besluiten na mekaar dat er grote ongelijkheden zijn. Dat is bijvoorbeeld het geval bij jongeren die voor de eerste keer op zoek gaan naar een job. Het is niet normaal dat jongeren van bijvoorbeeld sub-Saharaanse afkomst of uit het Midden-Oosten, met dezelfde opleiding en hetzelfde diploma, meer dan een jaar moeten solliciteren vooraleer zij een eerste keer aan de slag kunnen gaan tegenover jongeren van Belgische afkomst die binnen de drie maanden een eerste job vinden. Dit is slechts een voorbeeld van structurele ongelijkheden op de arbeidsmarkt. Men kan hieruit afleiden dat er iets meer aan de hand is en dat men die ongelijkheden en de oorzaken ervan moet aanpakken. Hoe verfijnder het instrument wordt, des te duidelijker het wordt dat het ook om discriminatie gaat. En als men keer op keer ongelijkheid en discriminatie vaststelt, dan kan men niet anders dan spreken van structureel racisme. Het gaat dan niet meer om een accidentje of een uitzondering en dat is wat Unia bedoelt met structureel racisme.

Andere elementen van structureel racisme of structurele discriminatie kunnen te maken hebben met drempels in onder meer regelgeving en reglementen. Die moeten verder worden aangepakt. Het valt ook op dat er in de publieke sector een heel grote oververtegenwoordiging van mensen van Belgische afkomst is en dat er heel weinig mensen met een migratieachtergrond worden tewerkgesteld. De overheid is een heel belangrijke werkgever en heeft een voorbeeldfunctie. De structurele drempels moeten daar verder kunnen worden weggewerkt.

Over hatespeech verwijst de spreker naar een onderzoek waarbij artificiële intelligentie en algoritmes worden ingezet om de sociale media op een geautomatiseerde manier te analyseren. Daaruit blijkt dat er inderdaad veel meer haatboodschappen worden verspreid. Uit ander onderzoek kan men afleiden dat steeds meer (jonge) mensen niet meer naar het nieuws kijken maar hun informatie uit de sociale media halen. Het beleid zou maatregelen moeten nemen om daartegen in te gaan. Het is belangrijk om dit op te nemen in een interfederaal actieplan tegen racisme, wat ook de bedoeling zou zijn. Het is ook belangrijk om dat bijvoorbeeld in een veiligheidsplan te voorzien. Ook daar heeft de strijd tegen hatespeech zeker zijn plaats.

Algoritmes en artificial intelligence kunnen zeker een rol spelen. Tegelijk moet men op een goede manier naar het gebruik van algoritmes in het algemeen kijken, bijvoorbeeld op de sociale media die een product van algoritmes zijn. De spreker verwijst naar een studie van Equinet rond algoritmes en artificial intelligence. Daarin wordt bekeken hoe men algoritmes minder discriminatoir kan maken. Algoritmes in het algemeen zouden eigenlijk heel transparant moeten zijn zodat het duidelijk is hoe zij werken. Daar wringt echter het schoentje. De algoritmes zouden moeten worden bedacht en uitgeschreven volgens de regels van fine learning. Het is de bedoeling dat Unia wat algoritmes en artificial intelligence betreft aan expertiseopbouw gaat doen om in de toekomst ook in dat debat een rol te kunnen spelen.

Els Keytsman zegt dat Unia trusted partner en trusted flagger is van grote socialemediabedrijven als Facebook, Twitter, YouTube en dergelijke. Die samenwerkingen situeren zich ook op Europees en internationaal niveau. Op dat niveau werden charters afgesloten en wordt er aan monitoring gedaan, een monitoring waar ook Unia aan meewerkt. De socialemediabedrijven zouden meer moeten voldoen aan die reglementering en vlugger moeten worden verplicht om hatespeech van hun platformen weg te halen.

Unia heeft meegewerkt aan een resolutie in de Senaat over antisemitisme. Een van de aanbevelingen uit de resolutie is dat men niet alleen de focus moet leggen op de socialemediabedrijven maar ook op de belendende bedrijven zoals internetproviders en bedrijven die zorgen voor de internetconnecties. Over hatespeech gaat Unia ook regelmatig in gesprek met OCAD en de Staatsveiligheid. De veiligheidsdiensten monitoren uiteraard ook.

Patrick Charlier vult aan dat gevallen van verspreiding van haatboodschappen op sociale media meer en meer naar de rechtbank worden verwezen, zodat er hierover rechtspraak ontstaat. Bijgevolg heerst er op sociale media geen straffeloosheid meer. Mensen denken soms dat daar alles kan worden gezegd, maar dat is niet zo. Een probleem is wel dat het maanden tot jaren vergt om tot een veroordeling te komen. Maar belangrijk is dus te weten dat de zaken door de parketten worden vervolgd en dat er veroordelingen worden uitgesproken. Dit is dan de ultieme manier om haatboodschappen te bestrijden.

Els Keytsman gaat in op de vraag naar criteria om een haatboodschap te definiëren. In het merendeel van de gevallen (ongeveer 80 procent) gaat het over wat in de wetgeving omschreven wordt als aanzetten tot haat, discriminatie of geweld. Maar waar ligt de grens? Wanneer verkondigt men een mening of doet men aan humor en wanneer zet men aan tot haat, discriminatie of geweld? Een vraag die vaker terugkomt is bijvoorbeeld of Unia optreedt als iemand een bepaalde tweet retweet of iets op Facebook liket? Op die manier kijkt Unia daar niet naar. Maar het is anders als bijvoorbeeld de moderator van een Facebookpagina dingen post waarop heel veel reacties komen die echt tot haat of discriminatie aanzetten. Wanneer de moderator die reacties dan herhaaldelijk zelf liket, dan analyseert Unia dat als aanzetten tot haat.

Andere verboden gedragingen in het kader van haatboodschappen gaan bijvoorbeeld over het uiten van mondelinge of niet-mondelinge beledigingen. Negationisme valt daaronder, evenals bedreigingen, laster en eerroof. Verder worden raciale criteria gehanteerd alsook criteria van levensbeschouwing en seksuele geaardheid. Haatboodschappen gaan in de drie gevallen vooral over het aanzetten tot haat, discriminatie en geweld. Humor is natuurlijk iets apart en er is in ons land ook de vrije meningsuiting, die heel ver gaat. Bij humor is de grens van wat kan en niet kan moeilijker te bepalen maar soms gebeurt het toch dat de grens wordt overschreden.

Als voorbeeld wordt verwezen naar de juridische actie van Unia tegen de Franse komiek Dieudonné die in zijn optredens telkens opnieuw grappen verkondigde over steeds hetzelfde. Hij is ook berucht omwille van zijn 'quenelle' die een parodie of alternatief is voor een Hitlergroet. Door de voortdurende herhaling werd door de rechter geoordeeld dat het niet meer om een grapje of humor ging maar om iemand die het instrument humor gebruikt om haat over bepaalde groepen in de samenleving te verspreiden. Daarvoor is hij, ook in ons land, veroordeeld.

De meldingen rond seksuele geaardheid blijven in verhouding tot de andere meldingen laag. Schaamte speelt daar zeker een rol in, alsook het feit dat men zijn of haar verhaal nog eens moet doen bij politie en/of Unia waardoor men de feiten eigenlijk opnieuw beleeft. Sommige mensen kunnen ook om met wat ze hebben

meegemaakt en doen niets met de feiten die hen zijn overkomen. Vandaar denkt de spreker dat de meldingen rond seksuele geaardheid slechts het topje van de ijsberg zijn. Dat is de reden waarom Unia samenwerkt met het RainbowHouse, çavaria en langs Franstalige kant Maisons Arc-en-Ciel. De samenwerking met çavaria werd recent geformaliseerd in een samenwerkingsakkoord. Lumi, de telefonische hulplijn van çavaria, krijgt van Unia een kleine financiële steun omdat de drempel bij Lumi verder wordt verlaagd.

De Vlaamse terugtrekking uit Unia staat in het Vlaams regeerakkoord en zal worden uitgevoerd door minister Bart Somers in samenwerking met Unia. Minister Somers en zijn kabinet brengen op dit moment de mogelijkheden in kaart. Daarvoor kijkt men niet alleen naar België maar ook naar het buitenland, hoe men daar het gelijkheidsorgaan heeft vormgegeven. Vervolgens is het de bedoeling om samen met Unia te bekijken hoe de Vlaamse terugtrekking kan gebeuren en welke vorm dat nieuwe Vlaams instituut zal aannemen. Meer kan Els Keytsman daarover niet kwijt. Vragen daarover moeten vooral aan de bevoegde minister worden gesteld. Het betreft een politieke beslissing waar Unia akte van zal nemen en waar Unia aan zal meewerken bij de uitvoering. Het is immers heel belangrijk dat de burger die het slachtoffer is van discriminatie, haat of haatmisdrijven op dezelfde kwalitatieve manier kan worden geholpen. De gedurende jaren opgebouwde expertise zou men niet graag verloren zien gaan. Die zou zeker moeten kunnen worden overgenomen op het Vlaamse niveau.

Els Keytsman verwijst naar de studie van het NICC in samenwerking met de politiezone Brussel-Noord. Unia heeft die studie samen met de onderzoekster van het NICC toegelicht in het Brussels Parlement waar een commissie zich buigt over de relatie tussen politie en burger en omgekeerd. Unia heeft het onderzoek gefinancierd en de aanbevelingen toegelicht. Heel algemeen is het een pleidooi voor community policing, gemeenschapsgerichte politie die de buurt heel goed kent en er ten dienste van staat. Er is een belangrijke rol weggelegd voor het management dat moet kunnen omgaan met diversiteit, zowel in de wijk als in het korps. Men moet met wederzijds begrip en respect in dialoog met de burger kunnen gaan. Zo behoort het bijvoorbeeld tot het dagdagelijkse werk van de politie om mensen tegen te houden voor een identiteitscontrole, maar voor de gecontroleerde burger is dat wel ingrijpend. Dan is het van belang dat men goed uitlegt waarom controles worden verricht, waarom die nodig zijn.

Els Keytsman vermeldt een goede praktijk in de politiezones Gent en Antwerpen, waar een vierhoeksoverleg wordt georganiseerd. In Gent gaat dat over haatmisdrijven en hatespeech, onder meer gebaseerd op seksuele geaardheid. Ook Unia wordt daarbij betrokken, evenals de halebiororganisaties. Het is belangrijk dat de verschillende invalshoeken vertegenwoordigd zijn. Dan hoort de politie bijvoorbeeld hoe ingrijpend haatmisdrijven kunnen zijn, hetgeen zorgt voor een beter begrip voor wat een slachtoffer van een haatmisdrijf heeft meegemaakt. Het toont ook het belang aan van een goeie victim support, de ondersteuning van het slachtoffer. Dergelijke goede praktijken zouden ook in andere steden kunnen worden uitgerold.

Patrick Charlier vult aan dat Unia een studie over seponering heeft laten uitvoeren door het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie, in het kader van een consortium dat Unia heeft opgericht samen met de Koning Boudewijnstichting, het college van procureurs-generaal en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. Eigenlijk gaat het om drie studies. Een van de studies betreft een onderzoek naar de parketten. Het gaat om een kwalitatieve studie naar dossiers over antidiscriminatie en de antiracismewet die worden geseponneerd. Daarbij werden vier parketten (Antwerpen, Gent, Brussel en Luik) onderzocht. In totaal werd voor 370 dossiers bekeken waarom ze werden geseponneerd. De resultaten zullen eind november worden gepubliceerd.

Er werd ook een studie over onderrapportering gemaakt op basis van interviews met slachtoffers van discriminatie die een actie hebben ondernomen: een klacht bij de politie, een melding bij Unia of een vraag naar ondersteuning vanwege vakbonden of (middenveld)organisaties. Op basis van de interviews kan men begrijpen waarom men actie heeft ondernomen nadat men slachtoffer van een situatie was. Ook krijgt men een inzicht in de verwachtingen van de slachtoffers ten aanzien van familie, vrienden, de politie, de parketten, instellingen zoals Unia, middenveldorganisaties enzovoort. Er worden aanbevelingen geformuleerd die nuttig zijn voor de politie, de parketten en gelijkekansenorganen als Unia. De studie neemt ook de vorm aan van een evaluatie van de antidiscriminatiewetgeving.

Els Keytsman vervolgt dat Unia inderdaad een eigen analyse heeft gemaakt van het Gelijkekansendecreet. Men is vertrokken van een casuïstische aanpak op basis van de meldingen bij Unia. Op basis daarvan meent de spreker dat het Vlaamse Gelijkekansendecreet op zich redelijk goed in mekaar zit. Knelpunten gaan over de vraag of de doelstellingen van het decreet worden gehaald en over de effectiviteit van de handhaving. Als aanbeveling wordt meegegeven om dezelfde definities te hanteren in het Gelijkekansendecreet en het decreet evenredige arbeidsparticipatie. Ook de wijze van bescherming tegen ongelijke behandeling zou beter op elkaar afgestemd moeten worden. Een van de aanbevelingen is om praktijktesten mogelijk te maken en de inspecties ook wettelijk de mogelijkheid te geven om, los van een individuele melding of klacht van een burger, praktijktesten uit te voeren bij belangrijke aanwijzingen van discriminatie. Dergelijk optreden van de inspectie kan bijvoorbeeld het resultaat zijn van datamining of datamatching. Op het ogenblik van de herziening van het Vlaamse Gelijkekansendecreet wil de spreker hier desgevraagd dieper op ingaan. Ook de minister is bezig met de evaluatie van het decreet. Op dit ogenblik is er wel nog geen gesprek geweest met het kabinet om de resultaten van de evaluaties samen te leggen.

Werkgevers weten soms niet goed dat zij redelijke aanpassingen op het werk moeten toestaan wanneer de werknemer daar om vraagt. Het gaat niet altijd om slechte wil. Sommige werkgevers gaan op zoek naar redelijke aanpassingen maar die zijn vaak niet zo eenvoudig te organiseren. Unia heeft daarom een aantal handleidingen uitgewerkt om werkgevers daarbij te helpen en er is een samenwerkingsovereenkomst met de werkgevers, onder meer met het oog op vormingen. Er is ook een gratis online tool met betrekking tot de redelijke aanpassingen. Er wordt veel in sensibilisering geïnvesteerd en het zou goed zijn moest die sensibilisering ook op andere niveaus vorm kunnen krijgen.

Over woondiscriminatie en de uitrol van lokale meldpunten voor discriminatie zijn er samenwerkingsverbanden waar Unia bij betrokken is. Er werden vormingen gegeven en er werd uitleg verstrekt over de antidiscriminatiewetgeving. Het is de bedoeling om met die meldpunten nauw te gaan samenwerken. Mensen die het slachtoffer zijn geweest van woondiscriminatie, kunnen via de laagdrempelige meldpunten contact opnemen en vervolgens kan Unia met het dossier aan de slag gaan.

Wat (de)polarisering betreft, heeft de Vlaamse overheid zelf een uitgebreid aanbod, onder meer in het kader van het bestrijden van radicalisering. Er is ook het nieuw opgerichte Hannah Arendtinstituut dat hierrond wil werken. Het is zeker de bedoeling van Unia om met het Hannah Arendtinstituut samen te werken.

De spreker zal niet uitgebreid ingaan op de vragen over het carnaval in Aalst. Zij verwijst wel naar een aanbod aan de lokale overheden om rond erfgoed op het lokale niveau in dialoog te kunnen gaan. Er zijn ook, naast die van Unia, tal van instrumenten om te werken rond inclusie, diversiteit, depolarisering en dialoog in het algemeen. Het is nu aan de lokale overheden die worstelen met het thema, of waar zich incidenten voordoen, om de instrumenten effectief te gebruiken. Unia is

altijd bereid om die lokale besturen ondersteuning te bieden waar dat nodig is en gevraagd wordt.

Over toegankelijkheid en het wegwerken van drempels is de regelgeving zeer belangrijk. Op zich is het verplichten van die toegankelijkheid wel geregeld, maar er is een probleem van controle wanneer het gaat over de toegankelijkheid van (overheids)gebouwen. Uit onderzoek blijkt dat er meer moet worden gecontroleerd. Het is dan ook aan de overheden, onder meer de lokale overheden, om de drempels weg te werken, om gebouwen toegankelijker te maken en gebruik te maken van het aanwezige aanbod, met name bij Inter. Inter staat ten dienste van onder meer de lokale overheden en heeft de nodige technische expertise om ondersteuning te bieden.

In de sector van de gezondheid is er nog veel ontoegankelijkheid, bijvoorbeeld voor personen met een handicap. Unia heeft onderzoek gedaan naar het onthaal van doven en slechthorenden en is echt geschrokken van de resultaten. Men zou mogen verwachten dat bijvoorbeeld ziekenhuizen net dan toegankelijk zouden zijn. Zorg en ziekenzorg komen eigenlijk voor een groot stuk neer op communicatie: over het soort operatie, de medicatie enzovoort. Dan is het belangrijk dat men met de patiënt kan communiceren, maar de vaststelling is dat veel te weinig ziekenhuizen hier een beleid rond hebben ontwikkeld. Unia heeft in dat kader een ondersteuning uitgewerkt en men probeert om zoveel mogelijk ziekenhuizen daar gebruik van te laten maken.

4. Aanvullende vragen en antwoorden

Nadia Sminate komt terug op de onlinehaatboodschappen. Zij merkt op dat de linkerzijde vaak pleit voor een aanpassing van de strafwet om op die manier haatboodschappen offline te kunnen halen. Men kan begrip opbrengen voor een dergelijke reactie maar niettemin duiken daarbij verschillende problemen op. In Frankrijk bijvoorbeeld heeft men dat geprobeerd en die wetgeving is met de grond gelijk gemaakt omwille van de vrijheid van meningsuiting.

Verder zegt ze dat men rekening moet houden met het beleid van de socialemediabedrijven. Die hebben allemaal een ander beleid als het gaat over het blokkeren van personen of het verwijderen van bepaalde boodschappen. Het gaat voor haar te ver om de controle over het publieke debat aan de socialemediabedrijven toe te vertrouwen. Onlinehaatspraak is verwerpelijk, maar het bestrijden ervan kan afglijden naar een beperking van de vrije meningsuiting. Een scherp debat voeren is veel beter dan censuur invoeren. De spreker pleit dan ook voor voorzichtigheid wat de wijziging van de strafwet betreft.

Sam Van Rooy kan *Nadia Sminate* bijtreden. Hij verwijst nog naar een vermelding in het jaarverslag waarbij iemand zich online over een weggelopen hond had afgevraagd of het toch geen IS-hondje was want dat zou dan kunnen radicaliseren. Men kan zoiets al dan niet grappig vinden maar de spreker ziet alvast het probleem niet. Het verwondert hem dat dergelijke voorbeelden het jaarverslag halen, wat volgens hem van een totale wereldvreemdheid getuigt.

De spreker is ook van mening dat Vlaams Belang in het jaarverslag wordt geïseerd, soms expliciet maar af en toe ook op een vileine, subtiele manier. Hij verwijst naar de ondertitel van het boek van de voorzitter van Vlaams Belang: 'En nu is het aan ons!' Met die ondertitel wordt gesuggereerd dat het, op basis van de verkiezingsoverwinning in 2019, tijd wordt dat Vlaams Belang mee kan regeren maar Unia maakt er een oproep of aansporing tot racisme en xenofobie van. De spreker vindt dit beneden alle peil. In feite beknot Unia de vrije meningsuiting. Door daarover in de media te communiceren, ontwikkelt Unia een intimiderende werking naar mensen die op de duur bepaalde zaken niet meer durven posten of

zeggen, die onder een schuilnaam of anoniem online gaan posten omdat zij effectief worden geïntimideerd door de gedachtepolitie van Unia of omdat zij met rechtszaken worden geconfronteerd.

Sam Van Rooy komt nog eens terug op de 'Islam is kanker'-tweet, die als islamofobie en racisme werd bestempeld. Hij wenst een aantal mensen van islamitische afkomst te citeren om die tweet te onderbouwen. De Tunesische schrijver Abdel Wahed Medeb bijvoorbeeld spreekt over 'de ziekte van de islam'. Hamid Zanas ziet de islam als de religie tegen het leven. Hafid Bouazza noemt de islam een agressie op zoek naar een oorzaak. Ayaan Hirsi Ali noemt Mohammed een perverse tiran. Hamed Abdel-Samad en Zineb El Rhazoui zeggen dat islam fascisme is. Boualem Sansal zegt dat de islam de Europese samenleving zal opblazen. Raymond Ibrahim zegt dat de islam haat en geweld tegen niet-moslims predikt. Wafa Sultan, een Syrische psychiater, noemt Allah een god die haat. De Turkse dichter Serkan Engin schrijft dat de islam erger is dan het nazisme. En de Pakistaanse ex-moslim Ibn Barak voegt daaraan toe dat hij in de islam veertien eigenschappen ziet van het oerfascisme zoals door Umberto Eco werd getypeerd.

De spreker besluit hieruit dat de strijd tegen zogenaamde haatboodschappen vooral een strijd is tegen de vrijheid van meningsuiting. Hij is ervan overtuigd dat mensen die dit soort uitspraken al dan niet met bronvermelding vandaag op een medium als Facebook gebruiken, zullen worden geblokkeerd en gecensureerd. Nochtans gaat het om uitspraken die men kan lezen in geschriften van intellectuelen en activisten die de islam hebben bestudeerd en vaak ook hebben ervaren. Hij aanvaardt dan ook niet dat Unia zich opstelt als een vijand van het vrije woord, als een vijand van de islamkritiek die gebaseerd is op een lezing van de bronnen en die gebaseerd is op ervaringen van mensen die letterlijk aan de dood zijn ontsnapt. Het is te gek voor woorden dat Unia dergelijke uitspraken dan als haatspraak catalogiseert.

Haatspraak tegenover blanken wordt dan weer niet als haatspraak gecatalogiseerd. Sabine Ingabire zegt gewoon: alle witte mensen zijn racisten; ik zou nooit een witte man daten; ik voel mij nooit veilig in ruimtes met alleen witte mensen. Daarover hoort men Unia niet. Wel zou men Unia horen mocht iemand zeggen: alle bruine mensen zijn racisten; ik zou nooit een bruine man of een bruine vrouw daten; ik voel mij onveilig in een ruimte met alleen bruine of zwarte mensen. Mocht dat gezegd worden, dan komt die persoon onmiddellijk in het vizier van Unia en wordt daar uitvoerig over gecommuniceerd. Maar als dat andersom is zoals bij Sabine Ingabire het geval is, dan kraait daar geen haan naar en dan wordt dat op zijn best met de mantel der liefde bedekt omdat zij tegen racisme strijdt. Dan moet daar zagezegd begrip voor worden opgebracht, moeten haar woorden worden gecontextualiseerd. Dat getuigt van het anti-blanke racisme van Unia, van een anti-blanke racistische ingesteldheid dat alleen blanke mensen racistisch kunnen zijn en nooit gekleurde mensen.

Tom Ongena verwijst naar de waarschuwingen van OCAD en de Staatsveiligheid in de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering, met name over de steile opgang van extreemrechtse haatboodschappen op sociale media. Er werd gewag gemaakt van een zeer gevaarlijke cocktail waar men niet blind voor mag zijn. Zeggen dat er zich daar geen probleem stelt, is het zonlicht ontkennen. Men moet de dreigementen uit alle hoeken ernstig nemen en ze aanpakken.

Els Keytsman zegt dat dezelfde discussie al bij de bespreking van het vorige jaarverslag werd gevoerd. Als er bij Unia een melding wordt gedaan, dan zal men die behandelen en zal men die persoon ondersteunen als men bevoegd is. Zij verwijst nog eens naar de case van Dieudonné waarin Unia burgerlijke partij was en waar de correctionele rechtbank van Luik uiteindelijk een veroordeling heeft uitgesproken voor revisionistische en negationistische uitspraken tijdens zijn show in

Herstal. Zij verwijst ook naar de klachten van Unia tegen Sharia4Belgium op een ogenblik dat die organisatie nog als een ongevaarlijke kliek clowns werd beschouwd. Unia heeft zich ook burgerlijke partij gesteld voor leden van de partij van Sam Van Rooy toen die bedreigd werden door leden van Sharia4Belgium. Heel recent was er nog een case van een politieagent die te maken kreeg met verwenningen en agressie omdat hij het niet zou hebben begrepen met zijn 'blanke of witte hersenen'. Unia treedt dus altijd op wanneer mensen ondersteuning nodig hebben. Wanneer men op basis van de feiten inschat dat men verder moet gaan, kan de raad van bestuur het licht op groen zetten om een juridische procedure op te starten.

Ook Unia heeft van OCAD en de Staatsveiligheid informatie gekregen over de toenemende bedreigingen en haatspraak van extreemrechtse oorsprong. Die tendens blijkt ook uit de meldingen die bij Unia binnenkomen. Daar waar mogelijk zal Unia een rol spelen. De algemene boodschap is dat mensen die ondersteuning nodig hebben, contact kunnen opnemen. Unia zal die mensen verder helpen en ondersteunen.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Katrien PARTYKA,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
ECCAR	European Coalition of Cities against Racism
Equinet	European Network of Equality Bodies
FOD	Federale Overheidsdienst
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
MS	multiple sclerose
NICC	Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
VN	Verenigde Naties
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten